

**Татар гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен
татар теленнән республика олимпиадасының
муниципаль туры сораулары
2017-2018 уку елы. 7 нче сыйныф**

Үткәрү вакыты - 180 минут
максималь балл - 70

I. Тестлардан берәр дөрес җавапны билгеләгез.

1. Нечкә сузык авазлардан гына торган мәкальне билгеләгез. (2 балл)
 - а) Тимерне кызуында сук, сүзне вакытында сөйлә.
 - ә) Тал ком ярата, усак дым ярата.
 - б) Һәр ишеткән сөйләгән һич теләмәгән ишетер.
 - в) Гыйлем – ау, язу – бау.

2. Сузык авазларны белдерә торган хәрефләр саны дөрес күрсәтелгән рәтне билгеләгез. (2 балл)
 - а) 39;
 - ә) 12;
 - б) 24;
 - в) 13.

3. Мәкальдәге сингармонизмның рәт гармониясенә буйсынмаган сүzlәр дөрес күрсәтелгән рәтне билгеләгез. (2 балл)

Кәгазь – дәрья, каләм – көймә.

 - а) дәрья;
 - ә) кәгазь, дәрья, каләм;
 - б) кәгазь, каләм;
 - в) дәрья, каләм.

4. Фразеологизмның татарча тәржемәсе дөрес күрсәтелгән рәтне билгеләгез. (2 балл)

Кот наплакал –

 - а) арадан кара мәче үтү;
 - ә) энә очы хәтле;
 - б) тире дә сөяк кенә;
 - в) балавыз сыгу.

5. Жәмләдәге калын хәрефләр белән бирелгән сүzlәр дөрес күрсәтелгән рәтне билгеләгез. (2 балл)

*Мәскәү татары, шулай итеп, бу дәрестә безне **ормады, сукмады,** хәтта бер генә тапкыр ачулы сүз дә әйтмәде, шулай да **жиңде.*** (М.Мәһдиев)

 - а) архаизмнар;
 - ә) тарихи сүzlәр;
 - б) синонимнар;
 - в) антонимнар.

5. Мәкальдәге антоним сүзләрнең кайсы сүз төркеменә караганлыгы дәрәс күрсәтелгән рәтне билгеләгез. (2 балл)

Иртә уңмаган кич уңмас. (Мәкаль)

- а) исемнәр;
- ә) вакыт рәвешләре;
- б) киләчәк заман хикәя фигыльләр;
- в) алмашлыклар.

6. Жәмләдәге ясалма сүзләр дәрәс күрсәтелгән рәтне билгеләгез. (2 балл)

Биредә инде күп сыйлар өстенә тагын быелгы жир жыләгеннән кайнаткан кайнатма да һәм баллап катырган чәк-чәк тә бар иде. (Ә.Еники)

- а) быелгы, кайнатма, баллап, чәк-чәк;
- ә) өстенә, быелгы, жир жыләгеннән, кайнатма, баллап, чәк-чәк;
- б) быелгы, баллап, чәк-чәк;
- в) өстенә, быелгы, кайнатма, баллап, чәк-чәк.

7. Жәмләдәге калын хәрәфләр белән бирелгән кисәкчәнең мәгънәсе дәрәс күрсәтелгән рәтне билгеләгез. (2 балл)

Агачтан агачка кунып, “Кәк-кү!”, “Кәк-кү!” дип кычкыра торган күкене күргәнсездер. (Ф.Яруллин)

- а) раслауны белдерә;
- ә) чикләүне белдерә;
- б) икеләнүне белдерә;
- в) үтенүне белдерә.

8. Жәмләдәге калын хәрәфләр белән бирелгән сүзнең кайсы сүз төркеменә караганлыгы дәрәс күрсәтелгән рәтне билгеләгез. (2 балл)

Чү, бу ни хәл, бу ни эш? (Ш.Галиев)

- а) каршы куючы теркәгеч;
- ә) ымлык;
- б) модал сүз;
- в) чикләүне белдерә торган кисәкчә.

9. Жәмләдәге калын хәрәфләр белән бирелгән сүзләрнең кайсы сүз төркеменә караганлыгы дәрәс күрсәтелгән рәтне билгеләгез. (2 балл)

Аның дөнъя зурлыгы бер мичкәсе бар, бөтен булган, буласы жылләрне шул мичкәдә ябып саклый икән, ди. (Ф.Яруллин)

- а) зат алмашлыгы, билгеләү алмашлыгы, билгеләү алмашлыгы, күрсәтү алмашлыгы;
- ә) зат алмашлыгы, сорау алмашлыгы, билгеләү алмашлыгы, күрсәтү алмашлыгы;
- б) зат алмашлыгы, боерык фигыль, билгеләү алмашлыгы, күрсәтү алмашлыгы;
- в) зат алмашлыгы, хәбәрлек сүз, билгеләү алмашлыгы, күрсәтү алмашлыгы.

11. Э.Касыймов ижатыннан тупланган мисаллар арасыннан тиндәш кисәкләре булган жөмләне билгеләгез. (2 балл)

а) Матур ул Кызыл Яр!

ә) Еракта иксез-чиксез кара урман күренә.

б) Барысы да шундый матур, шундый ямьле булып күренәләр.

в) Кара-кучкыл чоңгыл өстендә балыклар уйный, түгәрәк-түгәрәк житез алкалар йөгәрешә.

12. Мәкальләр арасыннан кушма жөмләне билгеләгез. (2 балл)

а) Инсафлының теле саф.

ә) Ана бала өчен төн йокысын өч бүлә.

б) Һәрбер сүзнең урыны бар.

в) Уйлаган табар, уйламаган батар.

II. Башыгызны эшләтегез.

Тартык авазга башланган һәм тартык авазга тәмамланган сүzlәрдән генә торган “Кышкы каникулда” дип аталган текст төзеп языгыз. Барлыгы 10 жөмлә һәм алар жәенке булсын. (10 балл)

III. Теоретик бирем.

Оминимнар турында белгәннәрегезне языгыз, фикерегезне мисаллар ярдәмендә аңлатыгыз. Омонимнар белән күчерелмә мәгънәле сүzlәрнең охшаш һәм аермалы якларын билгеләгез. (10 балл)

IV. Гамәли-ижәди бирем.

Һөнәре бар ком өстендә көймә йөздәрер. (Мәкаль)

1. *Һөнәре* сүзенә фонетик анализ ясагыз. (5 балл)

2. *Ком* сүзе кулланылган фразеологизмнар языгыз. (3 балл)

3. *Көймә* сүзен тартым белән төрләндерегез. (2 балл)

4. *Бар, өстендә, йөздәрер* сүzlәренә морфологик анализ ясагыз. (6 балл)

5. Сөз нинди кул эшләрә беләсез? Әлегә тема белән бәйлә фикерләрегезне 12-15 жөмләдән торган бәйләнешле текст итеп языгыз. (10 балл)